

СИНЕКОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СЕГЕТАЛЬНИХ УГРУПОВАНЬ АГРОФІТОЦЕНОЗІВ СЕЛА ЧЕРВОНА СЛОБОДА

Посилення антропогенної діяльності в останні десятиріччя супроводжується трансформацією природного рослинного покриву з виникненням нового типу рослинних угруповань, переважаючими серед яких є сегетальні та рудеральні. Найбільш виражений цей процес у містах, де вплив людини надзвичайно інтенсивний та багатогранний [2, 26].

Сегетальна рослинність належить до наймолодших елементів сучасних ландшафтів. Вивчення сегетальної рослинності на засадах флористичної класифікації донедавна було не на належному рівні з огляду на стереотипне ставлення до неї, як до ефемерного явища. Проте такі ценози займають чітко визначену екологічну і часову нішу у вторинних сукцесіях рослинності України, за їх синтаксономічною структурою та діагностичними видами можна встановити попередні та наступні серії у динамічних рядах рослинності. Найновіші дослідження сегетальних угруповань мають за мету підбір сівозміни та способів обробітку ґрунту задля утримання агроценозу з мінімальним використанням хімічних засобів, що вкрай необхідне для стратегічного планування господарських та охоронних заходів [3, 74].

Метою дослідження було дослідити сегетальні угруповання агрофітоценозів села Червона Слобода.

Завдання:

- 1) проаналізувати літературні джерела за темою дослідження;
- 2) охарактеризувати сегетальні угруповання та їх особливості;
- 3) вивчити видовий склад сегетальних рослин району дослідження;
- 4) проаналізувати синекологічні показники сегетальних угруповань на території дослідження.

Об'єктом дослідження є сегетальні угруповання агрофітоценозів села Червона Слобода.

Предметом дослідження є систематичний та синекологічний аналіз сегетальних угруповань агрофітоценозів району дослідження.

Методи дослідження: польовий (метод пробних ділянок) та камеральний (визначення рослин).

На основі зібраного матеріалу на території дослідження проведено аналіз сегетальних угруповань у складі агрофітоценозів с. Червона Слобода Черкаської області.

Основним методом дослідження сегетальних угруповань є метод пробних ділянок [1, 134]. Дослідження проведено впродовж вегетаційних періодів 2016-2018 рр. на сільськогосподарських угіддях с. Червона Слобода. Було закладено 70 пробних ділянок площею 1 м² кожна. Під час цього фіксувалося різноманіття сегетальних рослин і за допомогою визначника рослин України визначався вид, при цьому відмічалася кількість рослин одного виду на досліджуваній площі, вираховувався коефіцієнт трапляння виду і середня кількість видів на площу ділянки.

Під час дослідження видового складу сегетальної флори агрофітоценозів села Червона Слобода визначено 50 видів судинних рослин, які належать до 43 родів, 17 родин, 14 порядків, 7 підкласів, 2 класів та 1 відділу вищих судинних рослин.

Під час дослідження кількісних відношень між видами у фітоценозі було обраховано і отримано наступні дані: найбільші коефіцієнти трапляння – 28,5 % (Берізка польова та Спориш звичайний); найменші – 1,43 % (Скерда покрівельна, Підмаренник чіпкий, Гірчак перцевий, Сухоребрик лікарський, Ценхрус малоквітковий та ін.); середня кількість видів на площі 1 м² – 3,73; коефіцієнт строкатості складення – 7,46; коефіцієнт розсіювання (дисперсності) – 18,76; коефіцієнти спільності видового складу досліджених пробних площ коливається від 12,5% до 50%, середнє значення – 26,01. Ці дані свідчать про те, що агрофітоценози села Червона Слобода недостатньо однорідні за складом і структурою.

Таблиця 1

Систематичний аналіз сегетальних угруповань агрофітоценозів села Червона Слобода

№ п/п	Родина	Кількість родів		Кількість видів	
		шт.	%	шт.	%
1	Злакові (<i>Poaceae</i>)	9	20,45	9	18
2	Лободові (<i>Chenopodiaceae</i>)	4	9,09	5	10
3	Гвоздичні (<i>Caryophyllaceae</i>)	2	4,55	2	4
4	Портулакові (<i>Portulacaceae</i>)	1	2,27	1	2
5	Бобові (<i>Fabaceae</i>)	2	4,55	4	8
6	Капустяні (<i>Brassicaceae</i>)	5	11,36	5	10
7	Глухокропивні (<i>Lamiaceae</i>)	2	4,55	3	6
8	Вовчкові (<i>Orobanchaceae</i>)	1	2,27	1	2
9	Зонтичні (<i>Apiaceae</i>)	1	2,27	1	2
10	Гречкові (<i>Polygonaceae</i>)	1	2,27	2	4
11	Фіалкові (<i>Violaceae</i>)	1	2,27	1	2
12	Березкові (<i>Convolvulaceae</i>)	1	2,27	1	2
13	Маренові (<i>Rubiaceae</i>)	1	2,27	1	2
14	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)	9	20,45	11	22
15	Розові (<i>Rosaceae</i>)	1	2,27	1	2
16	Пасльонові (<i>Papaveraceae</i>)	1	2,27	1	2
17	Жовтецеві (<i>Ranunculaceae</i>)	1	2,27	1	2
	Всього	44	100	50	100

Висновки. Під час дослідження сегетальних угруповань агрофітоценозів села Червона Слобода було визначено 50 видів судинних рослин, які належать до 43 родів, 17 родин, 14 порядків, 7 підкласів, 2 класів та 1 відділу.

Найбільш багатими на сегетальні види у флорі агрофітоценозів с. Червона Слобода є родини: Айстрові (22 % видів та 20,45 % родів), Злакові (18 % видів та 20,45 % родів), Капустяні (10 % видів та 11,36 % родів), Лободові (10 % видів та 9,09 % родів), Бобові (8 % видів та 4,55 % родів), Губоцвіті (6 % видів та 4,55 % родів).

Результати дослідження можуть бути використані для контролю кількості бур'янів на оброблюваних землях з урахуванням санітарних вимог до них, прогнозу їх подальшого розвитку та створення шляхів оптимізації складу агрофітоценозів району дослідження.

Список використаної літератури:

1. Абдулоєва О. С. Фітоценологія / О. С. Абдулоєва, В. А. Соломаха. – К.: Фітосоціоцентр, 2011. – 450 с.
2. Ларіонов Д. К. Бур'яни та боротьба з ними / Д. К. Ларіонов, І. О. Макодзеба. – К.: Держсільгоспвидав, 1963. – 240 с.
3. Фісюнов О. В. Карантинні бур'яни / О. В. Фісюнов. – К.: Урожай, 1974. – 116 с.

Науковий керівник: к. б. н., доцент Осипенко В. В.

А.В. Сметана

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

АГРОЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЗАСТОСУВАННЯ ГЕРБІЦИДІВ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА РІСТ І РОЗВИТОК КУЛЬТУРНИХ РОСЛИН

Сільськогосподарські рослини постійно знаходяться в умовах екологічного стресу, оскільки страждають від хвороб і шкідників, безконтрольного застосування пестицидів, надлишку або нестачі добрив. Серед стресових факторів особливе місце займають гербіциди, оскільки основною мішенню їхньої дії є рослинні організми. Про важливість вказаних засобів захисту рослин в цьому аспекті свідчить той факт, що найбільша площа під генномодифікованими рослинами (до 82%) зайнята гербіцидостійкими формами [1].